

LAUSUNTO
HY/1707/00.13.00/2022:

28.4.2022

Oikeusministeriö
Viite: VN/24927/2020

Lausunto uudistettavan lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen luonnoksesta

Eläinlääketieteellinen tiedekunta lausuu kuultuaan asiantuntijoitaan professori Anna Valros ja dosentti Laura Hänninen.

Yleisesti:

Eläimet ovat usein voimakkaidenkin toimenpiteiden ja säätelyjen kohteina. Tutkittu tieto eri eläinlajien tuntevuudesta ja keskeisistä tarpeista on lisääntynyt. Ihmiset ja muut eläimet jakavat saman ympäristöön – ja usein myös samat sosiaaliset ja ympäristöön liittyvät tekijät voivat heikentää tai edistää useiden lajien terveyttä ja hyvinvointia. Esimerkiksi eläinlajien elinpiirin kaventuminen voi olla alku uudelle pandemialle. Kodin sisällä samat sosiaaliset uhat voivat vaikuttaa eläimiin ja lapsiin. Ihmisten terveyttä tai ympäristön suojelua edistävästä toimenpiteistä säädettäessä ei voida sivuuttaa mahdollisia vaikutuksia eläimiin. Esimerkkinä tästä on antibioottien käytön vähentäminen antibioottiresistenssiriskin pienentämiseksi; antibioottien käyttöä ei voida vähentää jättämällä hoitamatta sairaita eläimiä. On siksi tärkeätä ja kiitettävää, että myös eläimiin kohdistuvat vaikutukset otetaan osaksi lainsäädännön vaikutusarviointia. Ehdotamme eläimiä omaksi luvukseen, sillä nykyinen kohta ei kuvaa eläimiä koskevien vaikutusten kirjoa.

Lausuntomme liittyy strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittaman SILE-hankkeen <https://www.hiljaisettoimijat.fi/#sile> eläimiin liittyvään osioon.

Yksityiskohtaiset huomiot

Kun eläimiä koskevassa lainvalmistelussa kuullaan eri tahoja, on syytä hahmottaa, keitä he edustavat, miten ja millä perusteella he määrittelevät eläinten tarpeita ja oikeuksia. Kuten vaikutusarviointiohjeen luonnoksessa todetaan, eläimen hyvinvointi määritellään eläimen kokemuksena omasta olotilastaan. Toisin kuin oppaassa nyt sanotaan, hyvinvointi on enemmän kuin eläimen ”vointi”, sillä hyvinvoinnilla kuvataan eläimen tuntemuksia. Eläimen hyvinvointi on siten aina yksilökohtainen suure. Eläimen kokema olotila ei ole riippuvainen siitä, millainen arvo tai rooli kyseisellä eläimellä on yhteiskunnassamme.

Huolimatta siitä, vaikutetaanko lainsäädännöllä eläimiin suoraan (esimerkiksi eläinten hyvinvointilaki) vai epäsuoraan (esimerkiksi ympäristölainsäädäntö), tulisi vaikutukset eläinten hyvinvointiin arvioida samalla tavalla ja keskenään samanarvoisina. Tämän vuoksi on hyvä, että oppaassa tuodaan esille, että usea lainsäädäntö, joka ei kohdistu suoraan eläimiin, voi silti vaikuttaa eläinten hyvinvointiin. Eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi tulee kehittää uusia vaikutusarviointia selvittäviä

toimintamalleja sekä toimintatapoja, millä tunnistaa ja huomioida muiden kuin suoraan eläimiin vaikuttavien lakien mahdollisia vaikutuksia entistä paremmin.

Oppaaseen olisi hyvä lisätä, että on erityisen tärkeää tunnistaa lainsäädännön vaikutukset eläinryhmiin, jotka ovat hyvin riippuvaisia ihmisen antamasta hoivasta. Tällaisia ryhmiä ovat muun muassa nuoret, iäkkäät, sairaat, synnyttävät ja vastasyntyttäneet eläimet, sekä rakennuksissa tai aidatuilla alueilla elävät eläimet, joilla on luonnoneläimiä vähäisemmät mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä. Eläinten kohdalla on lisäksi huomioitava, että säädettäessä suoraan eläimen tappamiseen liittyvistä asioista, olisi eläinten hyvinvointiin kiinnitettävä erityistä huomiota. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaiset metsästyksen ja teurastukseen liittyvät lainsäädännöt, mutta myös esimerkiksi tuhoeläinten poistamiseen tai ympäristön muokkaukseen liittyvät lainsäädännöt.

Saatavilla oleva tieto on monisyistä: eläinten kokemuseräistä tietoa ei vielä ole mahdollista kerätä systemaattisesti, mutta tutkimustietoon nojaten voidaan eläinten kokemuksia arvioida. Vaikutuksia eläinten hyvinvointiin ei voida arvioida esimerkiksi pelkästään mittaamalla tuotantoeläimen tuotosta tai luonnoneläinlajin elinvoimaisuutta. Tästä huolimatta on tutkittuja yksittäisiä eläinperäisiä mittoja, joita voidaan hyödyntää vaikutusarvioinnissa, kuten teurastettujen broilereiden jalkapohjien kunto ja teurastettujen sikojen häntien kunto.

Tietoon perustuvassa päätöksenteossa tulee ottaa huomioon myös erityyppisin laadullisin menetelmin saatavissa oleva tieto: laadullinen tieto on usein myös yleistettävissä, sillä monia eläinlajeja ja ihmisiä yhdistävät saman tyyppiset toimintaympäristöt ja vaikutusmekanismit. Vastaavasti on tunnistettava, mitä keskeisiä vaikutuksia lausunnoissa ei tule esiin ja pohtia, miten säätelyn kohteena olevien eläinten hyvinvointia koskevat seikat saataisiin paremmin välitettyä päätöksentekoprosesseihin. Myös eläinsuojeluviranomaisille sekä eläinsuojelujärjestöille kertyy keskitetysti kokemustietoa lainsäädännön ja päätöksenteon vaikuttavuudesta eläinten elämään. Tämän tiedon järjestelmällinen välittyminen päätöksenteon tueksi voi edistää eläinten hyvinvointia.

Dekaani

Olli Peltoniemi

Hallintopäällikkö

Marko Niemi

Lausunto on allekirjoitettu sähköisesti Helsingin yliopiston asian- ja dokumentinhallintajärjestelmässä.